

Πρόγραμμα και εφαρμογή πολιτικής

Του
Π. ΝΟΥΤΣΟΥ

Το νεαρό ζευγάρι με τη μοτοσικλέτα δεν είχε αντίρρηση να συζητήσει με τον δάσκαλό του τις πολιτικές συνεπαγωγές που κάθε φορά προκύπτουν από τους τρόπους εφαρμογής μιας πολιτικής «εκμοντερνισμού» («modernization»). Με ρωτούν πώς επιτελείται η ευθυγράμμιση με την εκάστοτε «νέα» φάση του ιστορικού χρόνου και με ποια κριτήρια αυτή καταγράφεται. Υπάρχει, λανθάνον ή όχι, «πρότυπο» σ' αυτή τη γραφική παράσταση; Τέλος, πώς ορίζεται η «ανάπτυξη»;

Πρόσφατα είχαν εντυπωσιάσει σε άγγλους μελετητές της εργατικής κυβέρνησης του Wilson που αποφαινόταν ότι ο «εκσυγχρονισμός» αποτελεί την «ιδεολογία του ατελείωτου παρόντος». Δηλαδή, στο μέτρο που λειτουργεί ως «εργαλείο για τη ρήξη με το παρελθόν δίχως να προετοιμάζει κανένα μέλλον», δεν μπορεί παρά να υπονοεί ότι «συμβαίνουν όλα τώρα». Αντιστρέφω την αιχμή των προτεραιότητων: κάθε απόπειρα «συγχρονισμού» με τα καθ' ημάς θεωρητικά συμφραζόμενα της ελληνικής πολιτικής σκηνής είναι ευκαίτια ή απευκαίτια;

Συχνά ο δημόσιος λόγος πολιτικών, και των δύο φύλων, είναι «υποκριτικός». Άλλα λέγονται και άλλα υπονοούνται. Με ένα περυσινό παράδειγμα: για πρώτη φορά δημοσιοποιήθηκε ο απολογισμός μιας οκτάχρο-

νης διακυβέρνησης της χώρας. Με αρχή, μέση και τέλος για πρώτη φορά, ας το επαναλάβω, συνεκτιμάται η ανάγκη του δημοσίου ελέγχου μιας πολιτικής που ασκήθηκε στη χώρα μας, σε συγκεκριμένη χρονική περίοδο, με ορισμένο «ιδεολογικό στίγμα» και με οριοθετημένο «μέτωπο κοινωνικών δυνάμεων».

Απορώ, τουλάχιστον, με όσους/ες πολιτικούς δήλωναν σε τηλεοπτικό ακροατήριο ότι

■ Συχνά ο δημόσιος λόγος πολιτικών, και των δύο φύλων, είναι «υποκριτικός»

δεν έχουν διαβάσει ακόμη το βιβλίο του Κ. Σημίτη: *Πολιτική για μια δημιουργική Ελλάδα, 1996-2004*. Να υποθέσω ότι αδυνατούσαν να το μελετήσουν; Επιπλέον, όταν διατείνονταν ότι τους ενδιαφέρει αποκλειστικά το μέλλον, να συμπεράνω ότι δεν χαλάζιζαν λίγο από τον πολύτιμο χρόνο τους για να διακριβώσουν τι ακριβώς συνέβη κάποια χρόνια νωρίτερα; Απλούστερα, δύο φορές δεν καταλαβαίνουν, δέσμιοι ενός «φιλονεισμού» με κάθε τίμημα, ότι όσα διαλαμβάνει αυτό το βιβλίο αφορούν και την τρέχουσα διακυβέρνηση της χώρας από τη Νέα Δημοκρατία, την «παράταξη των κατεχόντων» και των «μεγάλων οικονομικών συμφερόντων». Δηλαδή αποτελούν και τον κα-

θρέφτη του τρόπου άσκησης της δικής τους αντιπολιτευτικής πρακτικής.

Η στήλη αυτή δεν είναι βιβλιοκριτική. Θα επιλέξω λοιπόν ένα σημείο από το καλογραμμένο πολυσέλιδο βιβλίο για να μετάσχω στη συζήτηση που εξακολουθεί να εμφανίζεται ανοιχτή. Τούτο αφορά τον τρόπο κατανόησης των κοινωνικών ερεισμάτων μιας πολιτικής. Προφανώς υπάρχουν και άλλα συζητήσιμα σημεία. Για παράδειγμα, αν για τις σχέσεις του ΠαΣοΚ με τον Συνασπισμό φταίει αποκλειστικά ο τελευταίος, τι ακριβώς συνέβη με το Χρηματιστήριο ή ποιός πράγματι είναι ο απολογισμός της «μεταρρύθμισης» στη Μέση Εκπαίδευση. Επιπλέον, γιατί η ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση είχε την ευρύτερη επιδοκίμασία και αντίστοιχα το Σχέδιο Αναν την ευρύτερη αποδοκίμασία.

Σύμφωνα με τον συγγραφέα του βιβλίου, «η εφαρμογή μιας εκσυγχρονιστικής πολιτικής», μέσα από «αναγκαίες αντιπαραθέσεις και επιβεβλημένες ρήξεις», προϋπέθετε τη «στήριξη της από όλες τις δυνάμεις της εργασίας». Σε τι συνίστατο αυτός ο «εκσυγχρονισμός» που δεν έχει «ημερομηνία λήξης»; Αντιμετωπίζεται ως μια «διάρκους πολιτική-κοινωνική διεργασία», της οποίας το περιεχόμενο καθορίζεται σε «κάθε συγκεκριμένη ιστορική στιγμή» με γνώμονα «αξίες». Ετσι στις μόνιμες επιδιώξεις ενός σοσιαλιστικού κόμματος ανήκει «κυρίως η επέκταση της δημοκρατίας, η κοινωνική δικαιοσύνη, η συνεχής διεύρυνση των δυνατοτήτων του ατόμου και μια ζωή με ολοένα λιγότερη αλλοτρίωση και καταπίεση».

Για να επανέλθω: προγραμματικά ποια κοινωνικές δυνάμεις καλούνται να στηρίξουν την εφαρμογή μιας «εκσυγχρονιστικής πολιτικής»; Κατά τον συγγραφέα του βιβλίου οι αποδέκτες ήταν «όλες οι δυνάμεις της εργασίας», δηλαδή «όλοι εκείνοι που η επιβίωσή τους εξαρτιόταν από την προσωπική τους εργασία». Με την αναγνώριση της «πολυμορφίας» της ελληνικής κοινωνίας και συναφώς με την πρόθεση να «μη στηριχτεί σε μια ομάδα ή τάξη, το κυβερνών κόμμα των ετών 1996-2004 απευθύνθηκε σε «όλους όσους έχουν ως κεντρικό άξονα του κοινωνικού τους προβληματισμού τη δουλειά τους».

Από το πρόγραμμα όμως στην εφαρμογή: υπήρξε τάχα η «παράταξη όχι μόνο των μη προνομιούχων αλλά όλων των εργαζομένων»; Υπήρξε μια τέτοια προσδοκώμενη ανταπόκριση και από την πλευρά των «κοινωνικών δυνάμεων»; Πόσο και γιατί κράτησε και επομένως πότε και γιατί αυτές απέσυραν την εμπιστοσύνη τους; Από τους προγραμματικούς αποδέκτες ως τους πραγματικούς φορείς μιας πολιτικής η γραμμή που τους ενώνει ή που τους διαφοροποιεί επιβάλλεται κάθε φορά να αποτυπώνεται με ακρίβεια. Στο θέμα μας: μήπως τα συγκεκριμένα ερείσματα μιας ττοιας πολιτικής ήταν η «διεθνοποιημέ επιχειρηματική τάξη», η «μεσαία τάξη εσωστρεφούς τομέα» και οι «προστατευμένοι» μισθωτοί; Αν έτσι έχουν τα πια, μπορεί να ερευνηθεί με διαφοκό τρόπο τι έκρινε και την τελική έκ της πολιτικής του ΠαΣοΚ υπό την η Σημίτη και του διαδόχου του.